

PEDAGOŠKA PERSPEKTIVA

strokovna pedagoška revija

LETNIK 1 (2024) ŠTEVILKA 5

Spoštovane kolegice in kolegi.

Ko se šolsko leto bliža koncu, je čas, da se ozremo nazaj na prehojeno pot in ocenimo uspehe, izzive ter neprecenljive trenutke, ki so oblikovali naše skupno šolsko leto. V tej refleksiji se prepletajo zgodbe o uspešnem delu otrok, neutrudnem trudu učiteljev in pomembnem sodelovanju staršev, ki skupaj ustvarjajo temelje za svetlo prihodnost naših mladih generacij.

Naši otroci so skozi leto dokazali, da s predanostjo, vztrajnostjo in radovednostjo lahko premikajo meje svojih sposobnosti. Njihovi dosežki niso le rezultati ocen na papirju, temveč tudi izrazi njihove rasti, tako akademske kot osebne. Vsak uspeh, bodisi majhen ali velik, je rezultat skupnega dela, v katerem učitelji igrajo ključno vlogo. Njihova vloga presega zgolj posredovanje znanja; so mentorji, motivatorji in včasih tudi prijatelji, ki otrokom pomagajo razvijati kritično mišljenje in vrednote.

Poleg šolske skupnosti ne smemo pozabiti na starše, ki so nevidna vez, ki povezuje šolo in dom. Njihova podpora, sodelovanje in komunikacija z učitelji so nepogrešljivi elementi uspešnega izobraževalnega procesa. Starši niso le opazovalci, temveč aktivni udeleženci, ki s svojimi vprašanji, skrbmi in predlogi pomagajo oblikovati izobraževalno okolje, ki je varno in spodbudno za vse otroke.

Konec šolskega leta pa prinaša tudi svoje stiske. Učenci in učitelji se soočajo s pritiskom zaključevanja ocen, priprave na zaključne izpite in nemalokrat tudi z utrujenostjo, ki se je nabrala skozi dolge mesece dela. To je čas, ko je še posebej pomembno, da se zavemo pomena čustvene podpore in razumevanja. Vsi vpleteni potrebujejo trenutke počitka in refleksije, da lahko z novimi močmi vstopijo v novo šolsko leto.

A ob vseh stiskah ne smemo pozabiti na prijetne počitniške dni, ki so pred nami. Poletje prinaša priložnosti za sprostitev, raziskovanje in preživljanje kakovostnega časa z družino in prijatelji. To je čas, ko lahko otroci razvijajo svoje talente izven šolskih zidov, najdejo nove interese in preprosto uživajo v brezskrbnih trenutkih otroštva.

Ob koncu tega uvodnika bi se radi zahvalili vsem, ki prispevate k oblikovanju bogatega in spodbudnega izobraževalnega okolja. Želimo vam prijetne in zaslužene počitnice ter se veselimo novih izzivov, ki jih bo prineslo prihodnje šolsko leto.

Želimo vam prijetno branje!

Mateja Dover Emeršič, prof., spec.
odgovorna urednica

Kazalo

Komentar

- 3 **Novela Zakona o osnovni šoli razburja: O razširjenem programu**
Mag. Jožica Frigelj

Strokovni članki

- 5 **Pogled študentov razrednega pouka na inovativne metode poučevanja**
Lara Strgaršek, Matija Jenko

- 11 **Empatičen učitelj v srednji šoli**
Petra Pleteršek Staklenac

Pedagoška perspektiva | ISSN 3023-9710 | LETNIK 1 (2024) ŠTEVILKA 5

Revija enkrat mesečno izdaja: Pedagoška perspektiva, Mateja Dover Emeršič s.p., Dupleška cesta 58 B, 2000 Maribor
Odgovorna urednica: Mateja Dover Emeršič

Kontakt: pedagoskaperspektiva@gmail.com | Spletna stran ter dostop do revije: www.pedagoskaperspektiva.si

Revija Pedagoška perspektiva je pod zaporedno številko 2547 vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS.

Komentar

Novela Zakona o osnovni šoli razburja

O razširjenem programu

mag. Jožica Frigelj

Avtorica fotografije: Mateja J. Potočnik

Namenoma sem odlašala z razmislekom o razširjenem programu. Skušala sem pridobiti celovite informacije, ker neposrednih izkušenj z novim konceptom nimam. Zato sem, poleg teoretičnih izhodišč, skušala zbrati čim več izkušenj tistih, ki RaP že izvajajo.

O RaP-u sicer govorim že več kot 6 let. Ko nam je bil koncept prvič predstavljen na Strokovnem svetu za splošno izobraževanje, smo ga na "maratonski" seji opremili s kupom pripomb in predlogov, predvsem pa se nismo strinjali, da gre v izvedbo. A karkoli na Zavodu ustvarijo, ne more biti zavrnjeno, zato je šel koncept v poskusno izvajanje. Eno, dve ali vsa tri področja. Projekt je bil, seveda, uspešen, čeprav je bil kasneje kup pripomb tudi na metodologijo opravljene evalvacije, ki so potrdile "uspešnost". Evalvacija projekta je bila predstavljena z osnovnimi statističnimi podatki in mnenji vključenih. Resno? Mnenja? Če ti je všeč, je dobro in je potrebno vključiti v sistem? So zaradi RaP otroci gibalno bolj spretni, se znajo učiti, imajo manj učnih težav? 144 šol sodeluje v projektu že 6 let, rezultati bi morali biti vidni. A projekti v šolstvu so pač vedno vsi uspešni tudi brez kakovostne vsebinske evalvacije.

Nemalo me je presenetilo, ko sem v preteklem letu poslušala koncept RaP na delovni skupini za pripravo Nacionalnega programa: enako predstavitev kot pred šestimi leti, celo iste prosojnice so bile uporabljene. In med člani delovne skupine zopet enaki pomisleki. Zelo

dobro se spomnim, ko je dr. Krek vprašal ali bodo otroci popoldne še imeli "svojo" učiteljico ali bodo brzeli iz ene dejavnosti na drugo ali bo kdorkoli v vsakem trenutku vedel, kje je določen otrok ali bodo imeli otroci čas za neusmerjeno igro - pa enoznačnega odgovora ni dobil. Še več. Zdelo se je, da si niti predlagatelj ne predstavlja, kako bo to izvedeno v praksi. In kljub temu so RaP umestili v zakon oz. v novelo zakona.

Sem se pa pozanimala o RaP-u, ko je bil še projekt v teku, informacije so bile zelo skope in zelo skrivnostne. Pozanimala sem se sedaj, ko sem dobila nekaj zelo pozitivnih in vzpodbudnih komentarjev, z RaP-om se lahko dogajajo krasne stvari otrokom (čeprav se te lahko dogajajo že sedaj). Verjamem. Kar pa pravzaprav pomeni, da je veliko (vse?) odvisno od organizacije in fleksibilnosti šol, kakor tudi od vizije, ki jo vodi ravnatelj. Da je v sklopu tega možno marsikaj. Tudi to, da gre učitelj z učenci na ribolov. Ali pa z njimi kvačka. Učitelj v najvišjem plačnem razredu in z najvišjim nazivom bo plačan za kvačkanje? »Ima se, može se«, bi rekli nekdanji sodržavljeni. Poučevali bodo lahko pa tudi ljudje brez pedagoške izobrazbe.

Popolnoma nedomišljeno. In spet bodo eni otroci deležni marsičesa, drugi pa se bodo znašli v kalupu birokracije in predpisov.

Žal so me dolgoletne izkušnje naučile, da se lahko stvar hitro sprevrže in sodeč po izjavah odgovornih, se bo to lahko tudi zgodilo. Saj vem,

kar naprej vpijemo, da hočemo spremembe, ko pa jih dobimo, vpijemo, da smo proti. A spremembe bi morale biti skomunicirane predvsem s tistimi, ki jih bodo izvajali. No, tukaj nam pa še veliko manjka, pri nas je vse dirigirano, odločeno, četudi imamo včasih praktiki občutek, da so nas vključili, je končni izdelek velikokrat pravo nasprotje predlogov. Podobno je bilo pri uvedbi devetletke, podobno se dogaja sedaj.

Mislim, da je kovid čas jasno pokazal, kako otroci in mladostniki potrebujejo družjenje. Nestrukturirano. Beležimo porast agresije pri otrocih. Že danes otroci skoraj nimajo na voljo prostega prostora oz. – kot pravi Juul – cone brez odraslih. Štiriindvajset ur na dan, tristo petinšestdeset dni na leto jih obdajajo dobronamerni odrasli, ki hočejo biti kar naprej koristni in jim neprestano dajejo nasvete. Usmerjajo vsako njihovo dejavnost. Rešujejo vsak njihov spor. Rešijo vsako njihovo težavo. Jih kontrolirajo. Jaz pravim, da jim »ne damo dihat«. Je potem čudno, da na vse to nekateri otroci odgovarjajo z agresijo? Še mene bi v takih razmerah popadel bes. Človek vendar mora biti tudi sam s seboj. Kadar nam je dolgčas, ko nismo usmerjeni, začnemo razmišljati izven okvirjev. Takrat se vsakdanja rutina izgubi, začnemo razmišljamo o novih stvareh in priložnostih, postanemo lahko bolj ustvarjalni. Dolgčas ni lenoba ali neuspešnost. Človek je namreč nagnjen k temu, da išče vedno nove izzive. Zato ne morem in ne bom zagovarjala popolne strukturiranosti od trenutka, ko otrok vstopi v šolo in do trenutka, ko gre domov. Še jaz, ki sem odrasla, potrebujem vmesni "odklop". Kaj takega, kot je strukturiranost od prvega do zadnjega trenutka v šoli lahko ustvari le človek, ki mu je otroški svet popolnoma tuj ali pa ga celo namenoma uničuje. In kljub temu se v konceptu posodobitve razširjenega programa šole pojavi razlaga, ko minister pravi, da »bo vsakdo, ki bo vstopil v šolo, imel dejavnost; otrok jih bo izbral in potem hodil od ene do druge. Če dejavnosti ne bo izbral, bo pač šel domov, ker po besedah direktorja zavoda za šolstvo, šola ni varstvena ustanova« (prebrano v Delo, 12.3.2024). Ob takih izjavah me kar srh spreletava, kako avtoritarno se postavijo nasproti vsem, ki imajo pomisleke. Argument moči.

»Namreč otroci, ki zjutraj pridejo v šolo, nekateri že ob 5.30, so imeli do sedaj le varstvo. Zdaj pa bo ta čas bolj organiziran, lahko je seveda organizirano tudi igranje, branje, lahko se razgibavajo na prostem ali v telovadnici. Ideja je, da damo šolam možnost, da razpolagajo s tem časom,« pravi minister. Nisem prepričana, da je to kakšna revolucionarna novost, že sedaj smo vse to in še več delali. Le da so nekateri otroci poslušali pravljico, eni so risali, nekateri so se igrali. Zdaj bojo pač vsi – hočeš nočeš - poslušali pravljico. Zdi se torej, da nekatere »rešitve« bolj ustvarjajo težave kot pa, da bi jih reševale.

Na koncu sicer vedno pridemo do človeka. Ne glede na koncept, bo izvedba RaPa odvisna od učiteljev in ravnateljev, se pravi od izvajalcev, ki pa v nastanek tega dokumenta niso bili vključeni. Vsaj večinsko ne. A bomo zagotovo po svojih najboljših močeh naredili kar se da dobro za učence, ki v tem procesu res ne smejo potegniti »ta kratke« ali pa bomo še bolj zapadli v linijo najmanjšega odpora in slepo sledili predpisom. Kot se je zgodilo z devetletko in vsemi umotvori okrog učnih načrtov. Mislim, da je iz vsega napisanega popolnoma jasno, kdo usmerja vzgojnoizobraževalni sistem v Sloveniji. Ob podpori zakonodaje, vsekakor. In ko se bomo čez 10 let začeli spraševati, zakaj sistem ne deluje, da gremo še bolj navzdol, bi bilo res dobro, da se končno enkrat imenuje glavno in odgovorno osebo. Z imenom in priimkom. In se jo pokliče na odgovornost.

*Opomba: Komentar izraža stališče avtorice in ne uredništva revije Pedagoška perspektiva.

Lara Strgaršek

Univerza na Primorskem,
Pedagoška fakulteta
lara.strgarssek11@gmail.com

Matija Jenko

Univerza na Primorskem,
Pedagoška fakulteta
matija.jenko@pef.upr.si

Pogled študentov razrednega pouka na inovativne metode poučevanja

Učne metode se v sodobnem svetu hitro spreminjajo in nadgrajujejo, s tem pa omogočajo razvoj nekaterih, s tradicionalnimi metodami neosvojljivih kompetenc pri učencih. Da bi jih pri svojem delu lahko uporabljali, jih morajo bodoči učitelji med študijem najprej spoznati. V raziskavo smo vključili 54 študentov študijskih programov Razrednega pouka na prvi in drugi stopnji. Za potrebe prispevka smo analizirali njihove odgovore na nekaj vprašanj, s čimer smo želeli izvedeti, kako študenti med študija Razrednega pouka na pedagoški fakulteti vrednotijo pomembnost vključevanja inovativnih učnih metod v pouk prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole, kako se njihov pogled na le-to oblikuje in spreminja med procesom njihovega izobraževanja za učitelje razrednega pouka ter katerih znanj s področja inovativnih načinov poučevanja bi si študenti med študijem najbolj želeli pridobiti. Opravljena raziskava bo pripomogla k poznavanju omenjenega problema ter nudila usmeritve v primeru sprememb in posodobitev študijskih programov izobraževanja učiteljev oziroma ostalih delavcev v vzgoji in izobraževanju.

Ključne besede: inovativne metode poučevanja, razredni pouk, bodoči učitelji, študenti razrednega pouka

In the modern world, teaching methods are changing and upgrading rapidly, enabling students to develop some competencies that are not acquired through traditional methods. To be able to use them in their work, prospective teachers must first learn about them during their studies. 54 students of Primary School Teaching study programme participated in the study. For the paper, we analysed their answers to some questions to find out how students evaluate the importance of integrating innovative teaching methods in the first and second educational cycle of primary school, how their views on this issue are shaped and changed during the process of their study, and what knowledge in the field of innovative teaching methods they would most like to acquire during their studies. The research will contribute to the understanding of this problem and will provide guidance in the case of changes and updating of teacher education programmes in higher education.

Keywords: innovative teaching methods, primary school teaching, future teachers, primary school teaching students

Uvod

Leta 1996 je UNESCO (Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo) objavil dokument z naslovom "Učenje: skriti zaklad; poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za UNESCO« oziroma tako imenovano Delorsovo poročilo, v katerem je opredelil učenje v učenju na podlagi štirih stebrov (Delors idr., 1996):

- Učenje, da bi vedeli.
- Učenje, da bi delali.
- Učenje biti.
- Učenje živeti skupaj.

Delorsovo poročilo je sprožilo premislek in razpravo o ključnih odločitvah, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju izobraževalnih politik. V ospredje je postavilo prepričanje, da odločitve o usmeritvah izobraževalnih sistemov bistveno oblikujejo podoba družbe, v kateri si želimo živeti (Rethinking education, 2015).

Živimo v obdobju nenehnih sprememb, ki jih določajo različni dejavniki, kot so globalizacija, integracija v Evropsko unijo, procesi njene širitve, nenehen hiter razvoj različnih tehnologij, migracije in svetovna gospodarska dinamika. Te spremembe postavljajo pred družbo in izobraževalni sektor

nove izzive, ki zahtevajo prilagoditev, zlasti s strani strokovnjakov na področju izobraževanja, kamor vsekakor spadajo tudi učitelji razrednega pouka (Čurko idr., 2016). V odziv na te globalne spremembe so si vse države pri vnosu sprememb v načine poučevanja postavile kot ključno prioriteto razvoj visokih ravni znanj in spretnosti, pri čemer so se osredotočale na tako imenovane »zahtevnejše oblike kompetenc 21. stoletja«, s katerimi naj bi mladim pomagale k lažjemu prehodu v svet odraslosti, česar s tradicionalnimi pristopi v izobraževanju učitelji ne morejo več doseči (Ischinger, 2010).

Tudi slovenski avtorji (Barle Lakota in Trunk Širca, 2010) trdijo, da bo imelo v prihodnosti področje vzgoje in izobraževanja v družbi odločilno vlogo pri razvoju posameznika kot samostojne osebe, pripravljene na življenje v nenehno razvijajočem se svetu, posledično pa seveda celotne družbe, v kateri živimo. Spremembe na omenjenem področju postajajo vse pomembnejše politično vprašanje, saj je po Barle Lakota in Trunk Širca prav področje dobro razvite vzgoje in izobraževanja ključen dejavnik za dolgoročno spodbujanje gospodarske rasti in zmanjševanje družbenih neenakosti, kar vodi k večji družbeni blaginji.

Tudi Echazarra, Salinas, Méndez, Denis in Rech (2016) se strinjajo, da se današnji svet in družba temeljito spreminjata, kar pomeni, da je treba obvladati štiri temeljna področja za življenje in delo. V angleškem jeziku to poimenujejo »The 4 C's: communication, collaboration, critical thinking and creative thinking«, kar bi v prevodu pomenilo komunikacijo, sodelovanje ter kritično in ustvarjalno mišljenje. Tem temeljnim področjem v inovativnem času kot izjemno pomembna dodajo še digitalno pismenost, proaktivnost, prilagodljivost in odprtost.

Raziskovalcem v vzgoji in izobraževanju se zato velikokrat poraja vprašanje, ali izobraževalne ustanove sledijo trendom in spremembam v družbi ter ali so dandanes uporabljene učne metode v šolah še vedno konvencionalne, tradicionalne, ali pa inovativnejše in bolj interaktivne. Kot ugotavljajo avtorji (Echazarra idr., 2016), sodobna učilnica predstavlja dinamičen prostor, kjer učitelj s prepletanjem različnih področij, praktičnimi nalogami ter predvsem uporabo prožnih oblik učenja ustvarja priložnosti za učence, da v kar največji meri razvijejo znanja in spretnosti, ki jih bodo potrebovali v življenju. Tudi po mnenju drugih avtorjev, kot so Naidu

(2017a; 2017b; 2018) in Rutar s sodelavci (2017), so prožne oblike učenja lahko odlična alternativa za doseg izobraževalnih ciljev, saj ravno z integracijo inovativnih tehnologij v učenje le-tega približajo učencu. Pulko in Ulčnik (2021) tako pod strategije prožnih oblik učenja z uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju IKT) pri posameznih učnih aktivnostih na primer vključujeta prav pametne telefone, računalnike in tablice.

Dolenc Orbanić in Furlan (2015) ugotavljata, da mora učitelj pri svojem delu za doseg ciljev pametno izbirati med inovativnimi učnimi strategijami, ki temeljijo na aktivnem delu učencev in so usmerjene v doseganje znanja z razumevanjem. Avtorici nadaljujeta, da bodo bodoči učitelji pravilno izbirali in pri svojem delu učinkovito uporabljali različne inovativne učne pristope le, če bo v izobraževanje učiteljev vložena dovolj truda, saj je, kot ugotavljata, pogosto treba spremeniti učiteljevo oz. študentovo ukoreninjeno dožemanje poučevanja kot skupka nekih tradicionalnih metod, temelječih na frontalnem faktografskem poučevanju, ki so ga bili vajeni v času svojega šolanja, v sodobno usmerjene koncepte poučevanja, ki vodijo k doseganju ciljev inovativne šole.

Jasno je torej, da se nahajamo v pomembnem obdobju radikalnih sprememb. Te spremembe se dogajajo na globalni ravni, izogniti pa se jim ne bo moglo niti področje izobraževanja. V prispevku se zato osredotočamo na izzive, s katerimi se sooča sodobna šola, in sicer z vidika študentov razrednega pouka, bodočih osnovnošolskih učiteljev, ki s seboj nosijo razmeroma sveže izkušnje lastnega šolanja, ki se prepletajo s potrebami inovativnega sveta in novo pridobljenim teoretičnim pedagoškim in didaktičnim znanjem, pridobljenim med študijem na pedagoški fakulteti.

Namen raziskave

Namen naše raziskave je priti do spoznanj o tem, kako študenti med študijem Razrednega pouka na eni izmed pedagoških fakultet vrednotijo pomembnost vključevanja inovativnih učnih metod v pouk prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole, kako se njihov pogled na le-to oblikuje in spreminja med procesom njihovega izobraževanja za učitelje razrednega pouka ter katerih znanj s področja

inovativnih načinov poučevanja bi si študenti med študijem najbolj želeli pridobiti.

Tehnika in postopek zbiranja podatkov ter metode obdelave le-teh

V raziskavo so bili vključeni študenti prvostopenjskega univerzitetnega študijskega programa Razredni pouk ter drugostopenjskega magistrskega študijskega programa Razredni pouk (celotna vertikala) na eni izmed slovenskih pedagoških fakultet. Stik s študenti smo vzpostavili preko skupnih e-poštnih naslovov letnikov, kamor smo naslovili e-sporočila s prošnjo o izpolnitvi vprašalnika, obenem pa smo jim v e-sporočilu predstavili tudi namen in cilje raziskave ter jim zagotovili anonimnost pri sodelovanju. Slednji je v prvem delu vseboval tri vprašanja, namenjena zbiranju demografskih podatkov, in sicer podatkov o spolu ter stopnji in letniku študija Razrednega pouka anketirancev. Drugi del vprašalnika je bil namenjen vrednotenju pomembnosti vključevanja inovativnih učnih metod v pouk prvega in drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole s strani študentov Razrednega pouka. Nekaj vprašanj je bilo zaprtega, nekaj pa odprtega tipa. Zbiranje podatkov je bilo opravljeno v mesecu aprilu in maju 2024.

Prejete odgovore smo analizirali ter med seboj primerjali glede na različne parametre. Kasneje smo izračunali aritmetično sredino dobljenih rezultatov pri kvantitativnih vprašanjih za namen kasnejše medsebojne primerjave. Odgovore na odprta vprašanja smo obdelali po načelih kvalitativne analize podatkov. Podatke, pridobljene s temi vprašanji, smo kodirali in tako dobili kode, pojme in kategorije. Celoten vprašalnik je vseboval več vprašanj, kot smo jih analizirali za potrebe tega prispevka.

Analiza rezultatov in razprava

V raziskavi je skupaj sodelovalo 54 študentov razrednega pouka, od katerih je bilo osem (14,82 %) moškega spola, kar je skoraj enak delež moških, ki so po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (2022) iz leta 2022 zaposleni v osnovnem šolstvu (12,95 %). 44 študentov (81,48 %) je bilo študentov prve stopnje, ki na študijski smeri 1. stopnje Razredni pouk traja štiri leta, tako je bilo število udeležencev v raziskavi glede na prvo stopnjo naslednje:

- 8 (14,82 %) je bilo študentov 1. letnika,

- 12 (22,22 %) je bilo študentov 3. letnika,
- 16 (29,63 %) pa bilo študentov 4. letnika.

Na drugi stopnji študija, ki na študijski smeri 2. stopnje Razredni pouk traja eno leto, študira 10 (18,52 %) sodelujočih v raziskavi.

Glede na hitre spremembe, ki se na globalni ravni pojavljajo tako v življenjih ljudi kot posledično tudi na področju šolstva, nas je najbolj zanimalo, v kolikšni meri študentje sploh vedo, katere metode spadajo med inovativne metode poučevanja. Odgovori so pokazali, da le malo več kot polovica anketiranih študentov (32 ali 59,26 %) meni, da ve, katere to so, pozitivni odgovori pa se niso v večji meri pojavili v višjih letnikih, kot bi pričakovali glede na dejstvo, da študenti gradijo znanje iz letnika v letnik. Odgovore po letnikih prikazujemo v Razpredelnici 1.

Preglednica 1

Odgovori študentov na vprašanje: "Ali menite, da veste, katere metode spadajo med inovativne metode poučevanja?"

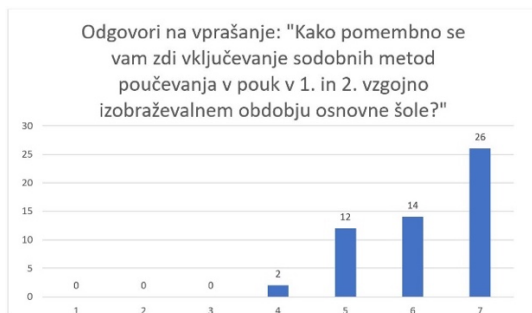
	1. letnik		2. letnik		3. letnik		4. letnik		1. letnik	
	1. stopnje		1. stopnje		1. stopnje		1. stopnje		2. stopnje	
Možen odgovor	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE
Število odgovorov	2	6	4	4	10	2	12	4	4	6

Zatem smo študente vprašali, kako pomembno se jim zdi vključevanje inovativnih metod poučevanja v pouk v 1. in 2. vzgojno izobraževalnem obdobju osnovne šole. Svoje odgovore so podali na lestvici od ena (1) do sedem (7), pri čemer je številka ena pomenila, da se jim vključevanje omenjenih metod sploh ne zdi pomembno ter številka sedem, da se jim zdi izredno pomembno. Aritmetična sredina podanih odgovorov je bila izjemo visoka, kar 6,19, kar pomeni, da študentje na splošno menijo, da je vključevanje inovativnih metod poučevanja v pouk v 1. in 2. vzgojno izobraževalnem obdobju osnovne šole zelo pomembno. Ker gre za bodoče učitelje razrednega pouka, lahko pričakujemo, da bo pouk v prihodnje v veliki meri dinamičen, praktičen ter prožen, s čimer bo za učence v kar se da veliki meri aktiven in zanimiv ter s tem

drugačen od tradicionalnega (frontalnega) pouka (Echazarra idr., 2016; Naidu 2017a; 2017b; 2018; Rutar idr., 2017). Na Sliki 1 prikazujemo podane odgovore.

Slika 1

Prikaz odgovorov na vprašanje: "Kako pomembno se vam zdi vključevanje inovativnih metod poučevanja v pouk v 1. in 2. vzgojno izobraževalnem obdobju osnovne šole?"

Kot je razvidno na Sliki 1, nihče izmed anketiranih študentov pomembnosti ni označil kot nepomembne (odgovori 1, 2 in 3), le dva (3,70 %) študenta sta pomembnost označila s številko štiri (4), kar kaže na njuno neopredeljenost glede pomembnosti, skoraj polovica vseh, kar 26 (48,15 %) pa jih je na lestvici izbralo številko sedem (7), kar pomeni, da se jim zdi vključevanje inovativnih metod poučevanja v pouk v 1. in 2. vzgojno izobraževalnem obdobju osnovne šole izredno pomembno. Zanimivo se nam je zdelo, da se je le malo več kot polovica vseh anketiranih (30 ali 55,56 %) na študijski praksi prišla v stik z inovativnimi metodami poučevanja. Odgovore anketiranih na to vprašanje prikazujemo po letnikih na Sliki 2.

Slika 2

Prikaz odgovorov na vprašanje: "Ste na študijski praksi kdaj prišli v stik z inovativnimi metodami poučevanja?"

Glede na predmetnik študijskega programa, ki predvideva, da so študenti v 1. in 2. letniku 1. stopnje študija na praksi dva tedna, v 3. in 4. letniku 1. stopnje ter v 1. letniku magistrskega študijskega programa 2. stopnje pa po tri tedne, bi pričakovali, da se bo delež teh, ki so se kdaj med študijsko prakso srečali z inovativnimi metodami poučevanja glede na seštevek ur, ki so jih do določenega trenutka preživeli na praksi, glede na letnik večal. Nasprotno od pričakovanega pa temu ni tako, trend naraščanja nikakor ni zaznaven, kar 10 (18,52 %) študentov 4. letnika 1. stopnje je na primer označilo, da na študijski praksi še niso prišli v stik z inovativnimi metodami poučevanja, čeprav so na le-tej preživeli že 10 tednov. Glede na njihove odgovore, kjer jih je 12 (22,22 %) označilo, da vedo, kaj so inovativne metode poučevanja, tega, da se po njihovem mnenju z njimi pa praksi še niso srečali niti ne moremo pripisati njihovem nepoznavanju omenjenih metod.

30 (55,56 %) anketiranih, ki so odgovorili, da so se na praksi srečali z inovativnimi metodami poučevanja, je moralo v nadaljevanju z odgovorom na odprto vprašanje povedati, s katerimi metodami so se srečali. Ker je vsak anketiranec lahko podal več kot en odgovor, je skupni seštevek le-teh 44. Najpogosteje so se študenti na praksi srečali z medpredmetnim povezovanjem, teh je 10 (18,52 %). Eden izmed anketiranih je zapisal: »Na praksi je učiteljica večkrat uporabila metodo Land art.« Pri tem gre za uporabo materialov iz narave skozi likovno ustvarjanje, ob katerem učenci spoznavajo njihove lastnosti, krepijo domišljijo ter povezujejo pojme različnih predmetnih področij (Vrhovec, 2023; Birs, 2015). Po šest (11,11 %) anketiranih se je srečalo sodelovalnim učenjem, raziskovalnim učenjem ter uporabo IKT v poučevanju. Manjši delež študentov je izpostavil projektno delo (7,41 %), problemski pouk (7,41 %), hibridno učenje (3,70 %), gibalno učenje (3,70 %), formativno spremljanje (3,70 %) ter učenje v inovativnih učnih okoljih (3,70 %).

Vse, tako tiste, ki so se med opravljanjem študijske prakse že srečali z inovativnimi metodami poučevanja kot tiste, ki se niso, smo vprašali, če bi se sicer med prakso s takšnimi metodami želeli še dodatno spoznati. Pri tem smo dobili enoznačen odgovor, saj je prav vseh 54 (100,00 %) anketiranih odgovorilo, da to željo imajo.

Poleg tega, da nas je zanimalo, koliko in katere inovativne metode poučevanja so študenti

spoznali med opravljanjem študijske prakse, nas je zanimalo tudi, koliko in pri katerih predmetih so o njih slišali med samim študijem na fakulteti. Da so se v celotnem času študija v okviru kateregakoli predmeta že srečali z uporabo inovativnih metod poučevanja, je odgovorilo 36 (66,67 %) sodelujočih v raziskavi.

Preglednica 2

Odgovori študentov na vprašanje: "Ali ste se do zdaj v času študija na pedagoški fakulteti v okviru kateregakoli študijskega predmeta že seznanili z uporabo inovativnih metod poučevanja v 1. in 2. vzgojno-izobraževalnem obdobju?"

	1. letnik		2. letnik		3. letnik		4. letnik		1. letnik	
	1. stopnje		1. stopnje		1. stopnje		1. stopnje		2. stopnje	
Možen odgovor	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE
Število odgovorov	4	4	4	4	6	6	16	0	6	4

Tudi pri odgovorih na to vprašanje, ki jih, razdeljene po letnikih, prikazujemo v Preglednici 2, trend naraščanja, ki bi bil zaradi postopnega vpeljevanja posameznih specialnih didaktik v študij logičen, ni opazen, vsekakor pa izstopajo študentje 4. letnika 1. stopnje študija, pri katerih so vsi (12 oz. 22,22 %) označili, da so se na fakulteti z inovativnimi metodami poučevanja že srečali. Kar 24 (44,44 %) izmed 36-ih, ki so se z inovativnimi metodami poučevanja na fakulteti že srečali, jih je povedalo, da so le-te spoznali pri različnih specialnih didaktikah (Didaktika slovenščine, Didaktika matematike, Didaktika družboslovja, Didaktika naravoslovja, Didaktika glasbe, Likovna didaktika), štirje (7,41 %) so izpostavili predmet Izobraževalna tehnologija, nekaj pa je bilo še odgovorov z naštetimi ostalimi predmeti. Med metodami, s katerimi se je med študijem na fakulteti srečalo največ anketiranih, izstopajo učenje z uporabo IKT (14 oz. 25,93 %), raziskovalno učenje (10 oz. 18,52 %) ter projektno učenje in medpredmetno povezovanje (8 oz. 14,82 %). Manjšo pojavnost dosežejo še sodelovalno učenje, izkustveno učenje, hibridno učenje, metoda konstruktivističnega poučevanja, metoda TPR (total physical response – metoda popolnega telesnega odziva), obrnjen razred, metoda »Storyline«, eksperimentalno delo, problemski pouk, metoda didaktične igre ter metoda avtentičnih nalog. Iz dobljenih

odgovorov tako lahko zaključimo, da večina študentov med študijem spozna raznovrstne metode inovativnega poučevanja.

Zaključne ugotovitve

V zadnjem desetletju se je izobraževanje na vseh stopnjah, od vrtca pa do visokošolskega izobraževanja, močno spremenilo. Zaradi globalnih sprememb, ki zahtevajo razvoj novih kompetenc in znanj, ki jih skozi tradicionalen pouk ne moremo pridobiti, so se na vseh prej omenjenih ravneh začele razvijati nove, inovativne metode poučevanja. Le-te morajo, da jih lahko kasneje uporabijo v praksi, bodoči učitelji najprej spoznati, do česar pride preko formalnega izobraževanja, ki pa se seveda nadaljuje skozi celotno kariero preko vseživljenjskega učenja.

V raziskavi, ki smo jo izvedli, smo se osredotočili na formalno izobraževanje bodočih učiteljev razrednega pouka, in sicer na študente dodiplomskega ter podiplomskega študijskega programa Razredni pouk. Zanimalo nas je, če sploh vedo, kaj so inovativne metode poučevanja, kako uporabo le-teh vrednotijo, če so se z njim kdaj srečali na kateri izmed pedagoških praks ter v kolikšni meri so jim bile inovativne metode poučevanja predstavljene na fakulteti. Iz dobljenih rezultatov smo ugotovili, da le malo več kot polovica anketiranih študentov meni, da ve, katere so te metode, približno toliko jih je z njimi tudi že prišlo v stik na pedagoški praksi, izpostavili so deset različnih. Vsem se zdi vključevanje inovativnih učnih metod v pouk zelo pomembno, čeprav se je na fakulteti z njimi v okviru katerega koli predmeta srečalo le dve tretjini anketiranih. Največji delež teh je inovativne metode poučevanja spoznal v okviru 15-ih specialnih didaktik, le poredki pa so omenjali tudi druge premete.

Raziskava, ki smo jo izvedli, različnim zainteresiranim javnostim ponuja vpogled v področje izobraževanja bodočih razrednih učiteljev v povezavi s poznavanjem in uporabo inovativnih učnih metod, lahko služi kot nastavek za nadaljnje, bolj poglobljeno preučevanje, hkrati pa ponuja prve odgovore pri vprašanih sprememb in posodobitev študijskih programov izobraževanja učiteljev oziroma širše, vseh bodočih delavcev v vzgoji in izobraževanju. Ti študijski programi bi se morali v prihodnje, glede na svetovne trende, bolj usmerjati v razvoj kompetenc učiteljev za

uporabo omenjenih metod in posledično krepitev tistih vseživljenjskih kompetenc učencev, ki jih preko tradicionalnih metod poučevanja ne morejo pridobiti.

Viri in literatura

- Barle Lakota, A. in Trunk Širca, N. (2010). Pomen izobraževanja v družbi prihodnosti. V Trunk Širca, N. (ur.), Model učinkovitega managementa visokošolskega zavoda (23-35). Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za management.
- Birsa, E. (2010). Medpredmetno povezovanje pri pouku likovne vzgoje. Doktorsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Delors, J. in UNESCO. (1996). Learning, the treasure within: Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. Pariz: UNESCO Pub.
- Dolenc Orbanić, N. and Furlan, P. (2015). Pogledi bodočih učiteljev na poučevanje naravoslovja. V Hozjan, D. (ur.): Aktivnosti učencev v učnem procesu. 343-356. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (2010). Nature of learning: Using research to inspire practice. Pariz: OECD.
- Echazarra, A., Salinas, D., Méndez, I., Denis, V., Rech, G. (2016). How teachers teach and students learn: Successful strategies for school. Pariz: OECD.
- Naidu, S. (2017a). How flexible is flexible learning, who is to decide and what are its implications? *Distance Education*, 38(3), 269-272.
- Naidu, S. (2017b). Openness and flexibility are the norm, but what are the challenges? *Distance Education*, 38(1), 1-4.
- Naidu, S. (2018). Recalibrating existing choreographies for open and flexible learning. *Distance Education*, 39(4), 437-440.
- Pulko, S. in Ulčnik, N. (2021). Strategije za izvajanje prožnih oblik učenja in poučevanja s pomočjo učnega e-okolja Slovenščina na dlani. V Ulčnik, N. (ur.). Slovenščina na dlani 3. 137-142. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.
- Rutar, S., Andrejašič, A., Mikelič Goja, T., Bandelj, D., Drljič, K., Florjančič, V., Grahovec, V., Kiswarday, V. R. in Skrt, I. (2017). Vključevanje prožnih oblik učenja in poučevanja v izobraževalni proces na Univerzi na Primorskem v obdobju 2017–2020. Koper: Univerza na Primorskem.
- Svetlin Kastelic, N., Tuš, J. (2022). Delež moških med vodstvenimi delavci v osnovnošolskem izobraževanju enkrat večji kot med vsemi zaposlenimi. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 20. 5. 2024 s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/10389>.
- UNESCO (2015). Rethinking Education. Towards a global common good? Pariz: UNESCO.
- Vrhovec, K. (2023): Land art v 2. razredu. Žužemberk: Osnovna šola Žužemberk. Pridobljeno 20. 5. 2024 s <https://www.oszuzemberk.sjob?> Psychology & Health, 18(4), 457-471.
- Novak, K. (2023). Motivacija za delo med osnovnošolskimi učitelji. [Doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Šimenc, M. (2018). Nove prakse filozofije. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Empatičen učitelj v srednji šoli

V tem članku skozi pregled obstoječe znanstvene in strokovne literature predstavim pomen empatičnega učitelja za spodbujanje socialnih in čustvenih kompetenc v šolskem okolju, kjer je zelo pomemben učiteljev sprejemajoč in spoštljiv odnos do učencev, obenem pa učitelj predstavlja vzor za uporabo le teh. Učitelj s pozitivno podobo spodbuja pozitivno naravnost in samospoštovanje učencev. Prav tako v prispevku ponudim primere dobre prakse, ki lahko učiteljem na vseh stopnjah pomagajo pri nadaljnjem delu.

Ključne besede: spoštovanje, komunikacija, čustva, empatija

In this article, through a review of the existing scientific and professional literature, I present the importance of an empathic teacher for the promotion of social and emotional competences in the school environment, where the teacher's accepting and respectful attitude towards the students is very important, and at the same time the teacher is a role model for using only these. A teacher with a positive image promotes a positive attitude and self-esteem in students. In the paper, I also offer examples of good practice that can help teachers at all levels in their further work.

Keywords: respect, communication, feelings, empathy

Uvod

Naše čustvovanje je zelo pomembno, saj nas spodbuja k delovanju in nam pomaga funkcionirati v vsakdanjem življenju. Začne se takoj, ko se rodimo in se nadaljuje preko padcev in bolečin, razočaranj, radosti, veselja itd. Vsak človek doživlja celo paleto čustev, ki so pomembna pri zaznavanju in doživljanju samega sebe, dogodkov okrog sebe in drugih ljudi. Sporočajo nam pomembne informacije o dogajanju v okolju in vključujejo tudi odnose z drugimi ljudmi.

Ko se mladostniki učijo prepoznavati in razumevati svoja čustva, krepijo svoje socialno zavedanje in svoje samospoštovanje, pri čemer je izjemno pomembno, da znajo prepoznavati in poimenovati svoja čustva ter da razumejo, kako le ta vplivajo na njihovo vedenje. Ferčak Folnovič (2023) v svojem prispevku opisuje, da je čustvovanje otrok lahko za odrasle velik izziv, saj so v enem trenutku lahko neposlušni, jezni, kljubovalni, v naslednjem pa navdušeni, veseli... Z odraščanjem se učijo prepoznavati, poimenovati, izražati in regulirati čustva na sprejemljiv način. Da bi lahko ustrezno in zrelo izrazili čustvo, moramo pa seveda najprej ustrezno presoditi dogajanje oziroma situacijo, ki ga sproža, ter sprejeti odločitev za svoj odziv, svoje vedenje.

Srednja šola in empatičen učitelj

Dinamika modernega življenja s številnimi izzivi, možnostmi, pričakovanji do mladih in njihove vse intenzivnejše prežetosti z novimi tehnologijami med drugim spreminja tudi utečene prakse učenja, doživljanja, čustvovanja in komunikacije. Čustveni svet današnjih mladostnikov je velikokrat še dodatno zapleten, saj živimo v časih, ko se nam vsem mudi in velik del komunikacije poteka preko naprav, kjer tudi izražanje čustev velikokrat »instantno, npr. preko smejkotov«. Starši in učitelji smo pri izražanju in sprejemanju čustev mladim zgled, tudi z odzivom na njihova občutja, ko na primer dobijo slabo oceno, se bojijo ocenjevanja znanja ali so nesrečno zaljubljeni itd. Njihove težave se nam včasih zdijo nepomembne, a so za mladostnika lahko večje, kot si zmoremo predstavljati. Pomembno je, da se o čustvih pogovarjamo in kot piše Gray (1996), da govorimo popolno resnico o svojih čustvih. To je prvi korak k popuščanju čustvenih napetosti in obogatitvi odnosov.

»Ko nudimo čustveno podporo, ravnamo z ljudmi spoštljivo. To pomeni, da vsak čuti, da lahko izraža svoja čustva in sporoča svoje potrebe. Čustvena podpora krepi samospoštovanje in je odvisna od dobre komunikacije« (Field, 1999, str. 63).

Tacol idr. (2019) poudarjajo, da čustev ni dobro zadrževati v sebi. Prav je, da jih izrazimo, vendar na zrel način. Dogodkov in

situacij, ki sprožajo čustva, pogosto ne moremo spreminjati, lahko pa spreminjamo svoj pogled in razmišljanje o njih ter svoje delovanje, torej izražanje čustev na zrel način. Field (1999) poudarja najprej sprejemanje svojih čustev, saj se bomo le tako cenili in pridobili samospoštovanje. Vzpostaviti moramo najprej odnos do sebe, da ga bomo lahko imeli do drugih. Če živimo v zanikanju svojih čustev ali prikrivamo svoja čustva, okrepimo možnost, da postajamo čustveno nedostopni in s tem otežujemo odprto komunikacijo. Ob tem izgubljammo uravnoveženost in imamo nizko samospoštovanje, zato velikokrat odgovornost preložimo na nekoga drugega in druge krivimo za stvari, ki nam jih povzročajo. »Samospoštovanje je jedro osebnosti. To je občutek lastne vrednosti, ki se odraža v tem, da čutimo, da smo vredni ljubezni, pozornosti, naklonjenosti drugih ter čutimo, da smo kos nalogam, ki jih življenje prinaša. Nove naloge se ne ustrašimo, ker vemo, da se stvari, ki je ne znamo, lahko naučimo. ...Človek, ki ima visoko samospoštovanje, je telesno in duševno bolj zdrav, učno in delovno uspešen, ustvarja tople odnose in socialno prijetno okolje« (Šinkovec, 2024, str. 1).

Če imamo visoko samospoštovanje, nam to torej omogoča, da upravljamo svoje življenje in lahko prevzamemo odgovornost za vse, kar se dogaja z nami. »Naša prepričanja predstavljajo korenine našega obnašanja. Če imamo veliko samospoštovanja in verjamemo vase, bo naše obnašanje podpiralo pozitivno predstavo o sebi. Če imamo malo samospoštovanja, se bo to kazalo v našem vedenju, kar bo okrepilo našo negativno predstavo o sebi« (Field, 1999, str. 113).

Odnos učitelj – učenec

V šoli je zagotovo v središču pozitivnega učnega okolja odnos učitelj – učenec. Pri tem vsekakor tudi učiteljeve socialne in čustvene kompetence vplivajo na kakovost odnosa z učenci ter na vodenje razreda, obenem pa učitelj učencem predstavlja vzor za uporabo socialnih in čustvenih kompetenc.

Za okolje, ki spodbuja razvoj socialne in čustvene kompetentnosti učencev je značilno, da (Tacol idr., 2019) imajo postavljena jasna razredna pravila in imajo visoka pričakovanja do vseh učencev v skupini. Prav tako uporabljajo metode sodelovalnega učenja, aktivno vključujejo učence v odločanje in uporabljajo različne strategije, ki se nanašajo na socialne in

čustvene potrebe učencev. Učenci se v takih okoljih počutijo bolj povezane z vrstniki in učitelji ter lažje sprejmejo vedenjske norme; imajo boljši uspeh, redkeje izostajajo od pouka itd. Učenje socialnih in čustvenih kompetenc učencem pomaga, da so v odnosih spretnejši, obenem pa doprinese k njihovim bolj pozitivnim stališčem in vedenju.

Socialne in čustvene kompetence so temelj stabilne samopodobe, le ta pa usmerja naše razmišljanje o sebi in o svetu, naše čustvovanje in vedenje ter vpliva na odnose z drugimi. Tacol idr. (2019) opisujejo samospoštovanje kot pomemben del posameznikove samopodobe. Nanaša se na vprašanje, kako vrednotimo samega sebe, kako se sprejemamo in cenimo. Človek, ki spoštuje samega sebe, se doživlja kot osebo, vredno ljubezni, sreče in spoštovanja drugih ljudi. Prepoznava svoje pozitivne lastnosti in se jih zaveda. To pa ne pomeni, da se doživlja kot popolnega, saj uvideva in priznava tudi svoje šibkosti, pomanjkljivosti in napake, vendar je do njih strpen, razumevajoč in sprejemajoč.

Sprejemanje samega sebe vključuje sočutje in prijaznost do samega sebe in drugih. Da bi se lahko pozitivno vrednotili, se moramo zavedati svojih pozitivnih, a realističnih predstav in prepričanj o sebi, torej tudi svojih slabosti in napak. Učitelji imamo po Tacol idr. (2019) pomembno vlogo imajo pri oblikovanju samopodobe svojih učencev. Svoje učence lahko opogumljamo, motiviramo, navdušujemo, lahko jih prizadenemo, podcenjujemo, jih spravljamo v strah in podobno. Učitelj s pozitivno, a realno podobo o sebi ima večje možnosti, da v svojih učencih spodbuja zaupanje vase, njihovo ustvarjalnost, pozitivno naravnost do sebe in drugih kot učitelj z nizko samopodobo, saj je za učence pomemben kot vzor, identifikacijski model. Z opazovanjem in posnemanjem njegovega vedenja se učijo socialnih in čustvenih veščin, najpomembnejši pa je učiteljev odnos do učencev oziroma njegovo besedno in nebesedno vedenje v interakcijah z njimi. Odnos, ki ga ustvarjamo z otroki in mladostniki, naj bo spoštljiv in sprejemajoč, tudi kadar je njihovo znanje ali vedenje manj ustrezno. S tem jim omogočamo, da lažje sprejemajo sebe in hkrati realno presojujejo svoje pomanjkljivosti. Sprejemajoč odnos vključuje tudi postavljanje zahtev in primernih omejitev. Razumne omejitve zagotavljajo mladim občutek varnosti in jim nudijo oporo med njihovim odraščanjem. Kadar v šoli postavljamo določena pravila,

pazimo, da so pravila jasna, nedvoumna in življenjska.

Učitelj je učencem pomemben vzor tudi pri učenju komunikacijskih spretnosti. S tem, kako se pogovarja z njimi in kako jih poslušša, kaže svoj odnos do učencev, zato je pomembno, da jim prisluhne z empatijo. V pogovoru se usmerja v učenca, mu izraža čustveno podporo, pomaga z vprašanji, ga ne prekinja prehitro s svojimi ocenami in pripombami. Izogiba se pretirane kritike, obtožb, groženj, sramotjenja, cinizma, negativnih napovedi, moraliziranja, vzbujanja občutkov krivde... »Ko dve osebi poslušata druga drugo, si pravzaprav govorita, zaslužiš si mojo nedeljeno pozornost. Komunikacijske poti so odprte in vsaka izmed njiju ceni drugo. Zavedata se vrednosti druga druge in na ta način ustvarjata resnično interakcijo, ki je v pomoč. Njuna komunikacija temelji na zaupanju in je tako odprta in odkrita. Ko cenimo drug drugega na ta način, večamo spoštovanje sebi in drug drugemu« (Field, 1999, str.164).

Tacol idr. (2019) opozarjajo, na kaj moramo biti pozorni pri aktivnem poslušanju:

- poslušamo čim bolj pazljivo in zbrano, pozorni smo na pomen slišanege;
- obrnjeni smo proti sogovorniku in smo kar se da umirjeni, potrpežljivi, ne pogledujemo okoli sebe;
- občasno s prikimavanjem pritrdimo kakšni sogovornikovi izjavi;
- kratko povzamemo del kakšne izjave (»Tako dolgo si moral čakati.«);
- odzovemo se na izjavo, ki vključuje čustvo, s čimer pokažemo, da se vživljamo v pripovedovalca (»To je bilo pa res hudo zate.«);
- smiselno postavljamo vprašanja, s katerimi pokažemo interes za sogovornika in njegovo pripoved (»Ali želiš o tem povedati kaj več?«);
- ne segamo v besedo, ne prekinjamo sogovornika, ne dajemo nasvetov ...

»Kadarkoli komuniciramo in ostanejo poti odprte, takrat dajemo in sprejemamo čustveno podporo in čutimo lastno vrednost« (Field, 1999, str. 74). Zelo pomembno je, da mladostnike učimo in urimo v poslušanju in pogovarjanju. Prav tako je pomembno, tako za njihovo osebno rast kot medosebne odnose, da se učijo sprejemati svoja čustva ter da razvijajo sočutje in

empatijo, da se učijo sprejemati čustva drugih, njihove uspehe, neuspehe, potrebe itd. »Ko resnično razumete, da ste vredni ljubezni, da ste dragoceni in cenjeni, ste se naučili ustvariti samospoštovanje« (Field, 1999, str. 179).

Primer dobre prakse

Primer dobre prakse spodbujanja samospoštovanja pri dijakih bi bila delavnica, kjer učenci sprejemajo v svoje dobre lastnosti s pomočjo pozitivnih trditev in na osnovi pozitivnih mnenj, ki jih o njih zapišejo sošolci. Učenci izdelajo iz papirja knjižico, na prvo stran napišejo svoje ime in priimek. Knjižica potuje po razredu, vsak učenec v knjižico dopiše pozitivno lastnost, ki jo prepozna pri sošolcu in se mu zdi najbolj značilna zanj. Učence opozorim, da morajo pozitivne lastnosti pisati premišljeno, prav tako ne smejo pisati negativnih lastnosti. Avtorji zapisov lahko ostanejo anonimni, če želijo, se lahko tudi podpišejo. Z učenci se pogovorim, o tem, kaj so doživljali, ko so pisali pozitivna mnenja o sošolcih in poudarim pomen pozitivne naravnosti do svojih vrstnikov. Delavnica spodbuja prepoznavanje in vrednotenje pozitivnih lastnosti in vedenja drugih. Knjižice si podarimo kot novoletno darilo ob zaključku leta.

Drugi primer spodbujanja samospoštovanja je delavnica ob začetku šolanja, ko se dijaki še ne poznajo dobro. Vsak dijak na list zapiše vsaj eno dobro lastnost, ki jo opaža pri sebi, predstavi svoje močno področje ali načrt za bližnjo prihodnost (npr. sem pogosto nasmejana, rada stresam šale in tako spravljam sošolke v dobro voljo; ali: sem dobra prijateljica, saj sem vedno pripravljena pomagati....). Listke brez podpisa odvržemo v zaboj, nato jih naključno prebiramo in vsi v razredu ugotovljamo, kdo se je tako opisal. Sošolci lahko nato dodajo še kakšno pozitivno lastnost, ki so jo opazili pri sošolcu/sošolki. Delavnica spodbuja prepoznavanje, zavedanje in utrjevanje pozitivnih stališč o sebi. Preko delavnice se spoznavamo, prav tako pa spoznavamo pomen pozitivnih čustev in pozitivne naravnosti do sošolcev.

Zaključek

Zaključila bi z mislijo, da je pri spodbujanju čustvenih in socialnih kompetenc dijakov zelo pomemben učiteljev sprejemajoč in spoštljiv odnos do učencev. Takšna učiteljeva naravnost je učencem v podporo, da se lažje sprejemajo v svojem bistvu, takšne, kot so, da

sprejemajo tudi vsa svoja čustva in tudi šibkosti. Šolsko okolje ponuja mnoge situacije, v katerih se lahko učenci učijo, kako naj izražajo svoja čustva, kot npr. delavnice za spodbujanje pozitivnega čustvenega okolja

Viri in literatura

Field, L.: *Kako si pridobimo samospoštovanje.*

Ljubljana: Mladinska knjiga, 1999.

Ferčak Folnovič, K. (2023): *Čustveni svet otrok in odraslih.* Čustveni svet otrok in odraslih

Družinski center mir (dc-mir.si)

Gray, J.: *Kar čutiš lahko zdraviš: vodič za obogatitev odnosov.* Ljubljana: Gnosis, Quatro, 1996.

Šinkovec, S. (12. in 13. 1. 2024):

Samospoštovanje in kultura spoštovanja.

(seminar) Ljubljana: Inštitut Franca

Pedička.

Tacol, A., Lekič, K., Kobe, N.S., Roškar, S. in Juričič, N. K.: *Zorenje Skozi To sem jaz.*

Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2019.

NA KMETIJO

ZGORNJI ZAVRATNIK!

V prelepi neokrnjeni naravi, na obronkih Savinjskih Alp, na pobočju mogočne gore Raduhe leži kmetija Zgornji Zavrtnik. Je 5 km oddaljena od vasi Luče, do nje se pripeljemo po povsem novi asfaltni cesti.

Na njej živi in dela že trinajsta generacija. V preteklosti so se preživljali s kmetijstvom in gozdarstvom. Večina delovnih pripomočkov in preprostih strojev se je ohranila do danes in si jih lahko ogledamo v manjšem muzeju.

Mnogo kasneje, to je leta 1977, so se začeli ukvarjati s turizmom na kmetiji, ki je v vseh teh letih postal glavna dejavnost za preživetje na kmetiji. Najprej je bil turizem dodatna dejavnost, postopno pa se je povečala kapaciteta na današnji deset sob in povsem nov sodobno opremljen apartma. Ni pa se povečeval le obseg dejavnosti, pač pa tudi dodatna ponudba. Tako je danes na voljo gostom poleg nastanitve tudi mnogo dodatnih dejavnost, kot so mini wellness s finsko in infra rdečo savno, masažno kadjo in počivalniki.

Ob hiši je veliko otroško igrišče, za hišo v sadovnjaku so na voljo ležalniki za sproščanje. Nedaleč stran je tenis igrišče in gozdna igralnica. V bližnji okolici so premnoge sprehajalne poti, okrog kmetije pa je speljana gozdno etnološka pot, kjer si lahko ogledate hiško zdravja, ribnik, mogočno lipo, skorjevko, drčo oz. rižo, predstavitev gozdnih dreves in živali ter še veliko več. S sodobnim turističnim avtobusom pa organizirajo za goste vodene izlete po Zgornji Savinjski dolini.

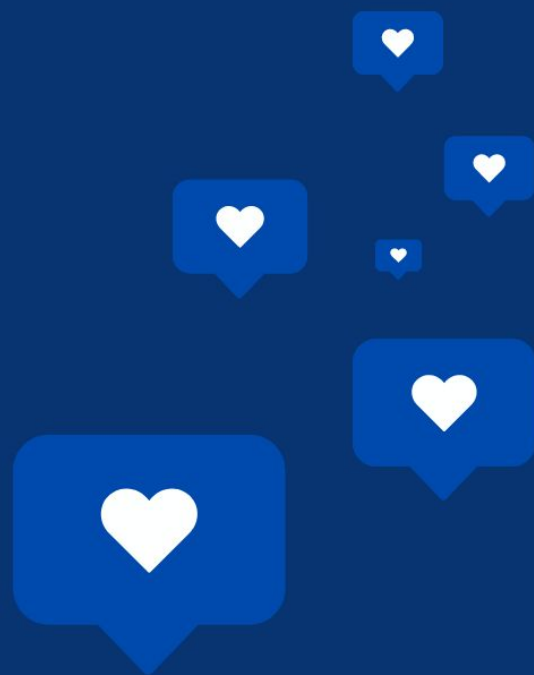
Ker pa je bila sezona za klasični stacionarni turizem prekratka, da bi lahko ostala hčerka po študiju doma, je bilo potrebno poiskati rešitev, kako podaljšati sezono. Tako so se pred petintridesetimi leti začeli ukvarjati še z otroškim turizmom, ki zapolni termine izven glavne sezone. Za predšolske in šolske otroke je na voljo veliko različnih tem, ki si jih lahko izberejo udeleženci sami. Prilagodijo se predznanju in starosti otrok. Tako lahko izbirajo teme, kot so življenje na kmetiji, stari ljudski običaji, dan športa in iger, obisk gozdarja ali lovca, preživetje v naravi, gozdna pedagogika, obisk Logarske doline in sprehod do slapa Rinka, prva pomoč, življenje v gorah in planinski pohod, obisk pastirčka Jerneja, iskanje gozdnega škrate, plezanje na umetni steni in še veliko več.

Poskrbijo tudi za odlično kulinariko. Ponujajo premnoge domače mlečne in mesne izdelke, kot npr. dobro poznan savinjski želodec in različne salame, kar vse kombinirajo z zelenjavo iz domačega vrta ter sokom iz starega travniškega sadovnjaka ob gospodarskem posloplju. Hrano iz preteklosti kombinirajo z modernimi trendi v kulinariki.

Vljudno vabljeni, da obiščete odlično turistično kmetijo z bogatimi izkušnjami!

Nam že sledite?

Pridružite se nam
na Instagramu ali
na Facebooku za
več novic,
informacij,
nagradnih iger in
drugih zanimivosti!

